

Patristic Texts in Translation

AVVA DADIȘO din Qatar

Tâlcuirea unei sentințe patristice despre isihie

Introducere

Cea mai mare parte din scrierile păstrate de la Avva Dadișo din Qatar, autor duhovnicesc siro-oriental de secol VII, reprezintă tâlcuiri la scrieri ascetice ale Părinților. Pe lângă vasta lucrare în care le tâlcuiește ucenicilor apoftegme din colecția intitulată *Raiul Părinților*, Dadișo a mai alcătuit un *Comentariu la Avva Isaia*, cinci *Tratate despre isihie*, precum și o *Epistolă către Abkoș*¹, tratând tot tema isihiei. În acest opuscul de exegeză patristică, Dadișo tâlcuiește o sentință anonimă despre isihie, arătând, prin prisma antropologiei ascetice, de ce abia o mică parte din cei care aleg să trăiască în isihie reușesc aceasta.

Introduction

Most of the surviving writings of Abba Dadisho of Qatar, a 7th-century Syro-Oriental spiritual author, consist of commentaries on the ascetic writings of the Fathers. In addition to his extensive work in which he explains to his disciples the apophthegms from the collection titled *The Paradise of the Fathers*, Dadisho also composed a *Commentary on Abba Isaiah*, five *Treatises on stillness*, as well as a *Letter to Abkos*, also dealing with the subject of stillness. In this short work of patristic exegesis, Dadisho interprets an anonymous aphorism on stillness, demonstrating, through the lens of ascetic anthropology, why only a small proportion of those who choose to live in stillness succeed in doing so.

---

¹ Traducerea acesteia a fost publicată în numărul anterior al revistei: *Teologia* 3/2025, pp. 160-172.

Traducere

Tâlcuirea zicerii spuse de Părinți: „Mulți aleargă după isihie, dar puțini rămân cu adevărat în ea”.

I. Cele trei puteri sufletești

1. Care este cauza? Eu zic: Ziditorul a sădit trei puteri în fiecare ființă rațională pentru lucrarea dreptății: cunoștința, afectivitatea și partea irascibilă². Prin puterea cunoștinței Îl cunoaștem pe Dumnezeu și frumusețea dreptății, prin cea a afectivității Îl iubim pe Ziditor și dreptatea, iar prin partea irascibilă ne umplem de mânie împotriva patimilor, a demonilor și a tuturor celor care ne împiedică de la iubirea pentru Ziditorul nostru și de la lucrarea dreptății. Ziditorul a așezat aceste trei puteri în ființele raționale pentru lucrarea dreptății. El nu a făcut aceasta într-un fel care le-ar sili sau le-ar impune ceva, ci într-un mod rațional, liber. Dacă noi vrem, putem face fapte bune sau, dacă vrem, prin ele putem săvârși fapte rele.

2. Și pentru că toți oamenii iubesc prin fire dreptatea, iubirea naturală nu are nicio răsplată și nici nu face cunoscută frumusețea ascunsă a voinței decât prin iubirea voluntară. Pentru aceasta, Dumnezeu a făcut ca dreptatea să fie dobândită cu osteneală, astfel încât prin ea să se manifeste voința ființelor raționale: a celor care doresc să-și arate iubirea față de Ziditorul lor prin făptuirea aspră și ostenitoare a dreptății, și a celor care, din cauza iubirii lor de plăcere și a slăbiciunii lor, trec cu vederea iubirea Lui și împlinirea voinței Sale prin faptele lor. Acesta este motivul pentru care Ziditorul a sădit în firea trupului multe patimi care înclină sufletul spre păcat, dacă se dovedește neglijent, și care îl încununează și îl fac biruitor, dacă sufletul se dovedește râvnitor în lupta sa împotriva lor prin intermediul celor trei puteri pe care le-am amintit mai sus.

3. Astfel, primul motiv pentru care cei mai mulți aleargă la isihie, fără să rămână însă în ea până la sfârșit, este acesta: foarte mulți, observând cât de minunată este făptuirea dreptății, cât de înaltă îi este lauda și cât de desfătătoare făptuirea, și [observând] că aceasta se desăvârșește în isihie,

² Este vorba de *ἰδαία* (*ida'ia*), corespunzând rațiunii, de *ῥημίτις* (*rehmitis*), corespunzând poftelor, și de *ἠμῆτις* (*hemtis*) corespunzând părții irascibile din antropologia ascetică greacă.

aleargă cu multă înflăcărare la isihie, dar numai datorită dorinței venite din iubirea naturală sădită în firea lor, fără ca ei să aducă în aceasta și o iubire voluntară care se arată în iubirea de osteneți. Ei nu înțeleg că iubirea naturală pentru dreptate nu este îndeajuns pentru a lupta cu trupul și cu patimile lui, cu lumea și cu ispitele ei fără a amesteca și iubirea voluntară, care este iubirea pentru ostenețile și strâmtorările prin care arta dreptății se desăvârșește ca printr-un instrument meșteșugăresc.

4. Acesta este motivul pentru care ei îmbrățișează doar isihia, dar, neostenindu-se în ea așa cum ar trebui, își încetează osteneala din cauza akediei și-și părăsesc isihia, ieșind pentru iubirea de desfătări. Acesta este primul motiv pentru care, potrivit cu cuvântul Părinților, mulți aleargă la isihie, dar nu o rabdă până la sfârșit.

5. Al doilea motiv este lipsa de cunoștință a celor care îmbrățișează isihia. Ei nu au învățat mai înainte de la cei care au dobândit experiență despre numeroasele feluri de lupte și de necazuri pe care le suferă pustnicii în isihie de la demoni și de la patimi, nici cum trebuie să lupte fără să-și părăsească vreodată pustia sau să fugă, oricare ar fi rănilor primite în față, până când vor birui și vor fi încununăți.

6. Așa cum primul motiv pentru care oamenii nu rabdă [șederea] în isihie este lipsa iubirii voluntare, tot așa, al doilea motiv este faptul că au doar o iubire naturală pentru dreptate, fără să o însoțească de iubirea pentru ostenețile de bunăvoie. Ei nu vor putea răbda [în isihie], deoarece isihia nu se poate împlini fără osteneți de bunăvoie. Tot așa, nu va răbda nici cel care aduce doar iubirea voluntară, zic de post și priveghere și celelalte osteneți de bunăvoie, fără să aducă cu ea [în isihie] și iubirea pentru ostenețile silnice și neașteptate, adică necazurile care vin din luptele cu patimile și cu demonii. Acesta este al doilea motiv pentru care, după cum spun Părinții noștri, pustnicul nu rabdă să stea în isihie.

7. Al treilea motiv pentru care cineva nu poate răbda să stea în isihie este slăbiciunea părții irascibile naturale a sufletului, care provine din lenea și lașitatea unei voințe slabe. Dat fiind că primul motiv pentru care pustnicul nu rabdă să stea în isihie este slăbiciunea afectivității, iar al doilea motiv este slăbiciunea puterii cunoscătoare, tot așa, al treilea motiv este slăbiciunea puterii părții irascibile. Deoarece pustnicul nu este întărit de puterea râvnei ca să aibă încredere în Dumnezeu și nici de curajul

împotriva patimilor și a demonilor, atunci când lupta se întetește împotriva lui, el o abandonează și fuge.

8. După cum sănătatea puterii de iubire este o ardere neîncetată și mistuitoare în iubirea lui Hristos și în dragostea pentru dreptate; și câtă vreme sănătatea puterii de cunoaștere este o neîncetată cugetare la Dumnezeu și o meditare la dreptate, tot așa sănătatea puterii râvnei este o nădejde puternică în Dumnezeu și o îmbărbătare împotriva patimilor și a demonilor. Din acest motiv, binecuvântatul Evagrie, analizând trăsăturile celor trei puteri sufletești atunci când ele sunt sănătoase, spune: „Oricărui om a cărui minte este mereu la Dumnezeu, a cărui râvnă este plină de pomenirea Lui și a cărui dorință este îndreptată spre El, îi urmează aceasta: să nu se teamă de dușmanii care dau târcoale împrejurul trupului său.” El numește aici „minte” puterea cunoscătoare, „râvnă”, puterea irascibilă, iar „pofță”, afectivitatea.

9. Prin urmare, cei care aleargă la isihie doar prin dorința naturală a dreptății nu o pot răbda până la sfârșit. Nu vor răbda nici cei care, împreună cu iubirea pentru ostenele voluntare, nu aduc cu ei și iubirea pentru necazurile neașteptate, pentru că ei nu întâmpină luptele din isihie cu curaj, prin puterea [naturală] a râvnei lor. Nici ei nu pot să rabde, pentru că, deși puterea lor de iubire și puterea lor de cunoaștere sunt sănătoase, totuși puterea râvnei le este bolnavă și nu pot rezista în isihie până la sfârșit. Acesta este cel de-al treilea motiv pentru care pustnicul nu rabdă să rămână în isihie până la sfârșit.

II. Însușirile celor trei puteri sufletești

10. Trebuie, așadar, ca pustnicii care iubesc isihia mai întâi să învețe și să cunoască ce puteri le-a sădit Ziditorul în suflete pentru lucrarea dreptății și care sunt însușirile fiecăreia dintre ele.

11. Însușirile puterii de iubire sunt: aprinderea, iubirea, dorința, desfătarea, stărnirea, veselia în Dumnezeu, bucuria întru dreptate, tânjirea după împlinirea ei și înflăcărea în așteptarea răsplătirii ei și multe alte lucruri asemenea care îl mângâie pe pustnic în isihie și îi ușurează povara ostenelelor, atât a celor de bunăvoie, cât și a celor neașteptate.

12. Însușirile cunoașterii sunt: credința adevărată, cugetarea la Dumnezeu, privirea neîncetată a cugetului către Domnul nostru Iisus

Hristos, înțelesuri duhovnicești, meditare la dreptate, pomenirea binefacierilor pe care Dumnezeu ni le-a împărțit sau ni le-a fâgăduit, amintirea păcatelor trecute și a neajunsurilor de fiecare zi, cugetare la cunoașterea patimilor și a virtuților și la propria îndreptare, împreună cu pomenirea clipei morții, a judecății, a iadului, a Împărăției, a raiului și multe altele asemenea. Acestea sunt cele care îi dau înțelegere monahului care trăiește în isihie, îl înțelepțesc, îi umplu sufletul de lumina cunoștinței, alungă de la el toate cugetările și amintirile vătămătoare și îl fac să nu se mai sature de isihie.

13. Înșușirile râvnei: nădejdea în Dumnezeu și încrederea în El, bărbăție împotriva patimilor, curaj împotriva demonilor, statornicie în lupte, răbdarea necazurilor, fermitate în bătălie, a nu slăbi în osteneți și multe alte lucruri care însoțesc puterea râvnei din suflet. Acestea sunt însușirile care dau bărbăție minții împotriva lui Goliat să alunge oștirile filistenilor de la sine.

14. De aceea Scripturile și Părinții ne învață adeseori curajul, bărbăția și celelalte însușiri pe care Ziditorul le-a sădit în puterea râvnei din sufletul nostru. În aceste cărți este scris: „Cei care nădăjduiesc în Domnul prin puterea râvnei, la fel ca Muntele Sionului, nu se vor clătina sub loviturile demonilor, ci vor rămâne pentru totdeauna în isihie. Pentru că, așa cum munții înconjoară Ierusalimul, tot așa Domnul Hristos este împrejurul poporului său, care sunt pustnicii din isihie”³. Căci pe cel care se încrede în Domnul prin puterea râvnei în chilia sa din isihie, harul Duhului Sfânt îl va înconjura, dăruindu-i biruință asupra tuturor dușmanilor, a patimilor și a demonilor”⁴.

15. Părinții noștri ne mai învață, de asemenea, despre curajul și bărbăția pe care Ziditorul le-a sădit în puterea râvnei din sufletului în vederea făptuirii virtuții. Iar Avva Isaia a spus: „Bărbăția și curajul sunt, după Dumnezeu, [cel mai bun] ajutor al sufletului.” La fel, binecuvântatul Marcu [Ascetul] a spus: „Când mintea este întărită în Domnul prin puterea râvnei sale, ea întoarce sufletul de la patimile de care a fost prins mai înainte.” De asemenea, Mar Evagrie a spus: „Când te îmbărbătezi împotriva patimilor prin puterea râvnei, nu te mândri.” Ceilalți Părinți ne învață, de asemenea,

³ Cf. Ps. 124, 1-2.

⁴ Cf. Ps. 31, 11.

despre cele trei puteri pe care Ziditorul le-a sădit în noi și despre însușirile acestora.

III. Concluzie

16. Prin urmare, oricine aleargă la isihie și aduce cu sine iubirea pentru ostenețile de bunăvoie, alături de iubirea pentru necazurile neașteptate uneori, iar în vremea luptei îi întâmpină pe demonii cei răi cu căldura iubirii sale, cu înțelegerea părții sale raționale și cu bărbăția râvnei sale, și „se va repezi ca un războinic asupra lor, va striga și se va îmbărbăta asupra dușmanilor săi, a patimilor și a demonilor”, el îi va birui, îi va ucide și îi va risipi prin atotputernicia lui Hristos, nădejdea noastră, și își va sfârși alergarea în evlavie, fiind încununat cu cununa dreptății.

**Introducere, traducere și note de
Ieromonah Agapie CORBU**